

Міністерство освіти і науки України
Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного

Наукова бібліотека

Дмитро Моторний : корифей аграрної галузі

Сценарій години-посвяти великому аграрію

Мелітополь 2018

ВСТУП

Дмитро Костянтинович Моторний - видатний аграрій України, Двічі Герой Соціалістичної Праці, Герой України, почесний член Національної академії аграрних наук України, керівник господарства впродовж 56-ти років, якому ще за життя на Батьківщині встановили бронзовий бюст.

Ім'я Дмитра Моторного занесено до книги «Зірки першої величини» про аграріїв - Героїв України.

Дмитро Костянтинович - найтитулованіший випускник нашого університету. Свою найбільшою нагородою він вважав повагу людей і любов рідних та близьких. Моторний жив за принципом: «Мій девіз - творити добро для людей».

У кабінеті, на столі у Дмитра Костянтиновича Моторного завжди стояли зібрані у сніп колоски. Символ... Для одного - землі, для іншого - добробуту. Для Моторного - сенс. Сенс його долі, сенс його життя, в якому ніколи не було порожнечі.

Є люди, які за своїм масштабом уособлюють епоху – таким був Дмитро Костянтинович Моторний... Його по праву називали патріархом українського села, якому він віддав усе до останку — гострий розум, селянську мудрість, непідробну синівську любов. Своє життя Дмитро Костянтинович Моторний прожив красиво і натхненно!

Корифей аграрної галузі

Година-посвята

Сценарій

Оформлення заходу: тематична виставка «Патріарх української землі»

Демонструється відео-ролик: Богдан Ступка, вірш Ліни Костенко «Крила»

Відео: «Поле, небо...»

Ведучий: «Людина нібито не літає... А крила має. А крила має!»... Неперевершена поезія Ліни Костенко, без сумніву, дуже підходить до характеристики Дмитра Моторного. Його можна назвати «крилатою» особистістю. Доля не кожному дарує чарівні крила. Крила Дмитра Моторного зіткані з найліпших чеснот - це любов до землі, до людей. Безмежна щирість та відданість своїй справі.

Ведучий: Сьогодні наш захід присвячено Дмитру Костянтиновичу Моторному — Людині великої мудрості і сили духу, Людині високого професійного обов'язку, Хліборобу від Бога, яскравому громадському діячу. Організатор, натхненник, новатор, людина-епоха... Одним словом, легендарна особистість. Таких людей як Дмитро Моторний англійською називають «**self-made man**». Дослівно «створив себе сам». Людина, яка досягла успіху, слави виключно завдяки своїй праці і завзятості. Про таких складають вірші..

Читець: Він - людина-айсберг. Над водою в морі

Видко лиш частину сутності людської.

Знаєм достеменно - хлібороб від Бога,

Кланяються чемно колоски у ноги...

Навіть дощик з неба бризне, землю зросить,

Коли сам Моторний дощику попросить.

Ведучий: Дійсно, це була людина-айсберг, видатний аграрій України - Двічі Герой Соціалістичної Праці, Герой України, почесний член Національної академії аграрних наук України, керівник господарства впродовж 66-ти років, якому ще за життя на Батьківщині встановили бронзовий бюст.

Ведучий: На нашому ще недалекому пострадянському просторі таких тричі Героїв було всього три : два в Україні – це **Боріс Патон**— український науковець у галузі зварювальних процесів; **Дмитро Моторний** – український аграрій та російський **Михайло Калашников** — всесвітньо відомий конструктор стрілецької зброї, творець автомата Калашникова (АК).

Ведучий: Дмитро Костянтинович - найтитулованіший випускник нашого університету. Своєю найбільшою нагородою він вважав повагу людей і любов рідних та близьких. Моторний жив за принципом: «Мій девіз - творити добро для людей». А ще ім'я Дмитра Моторного занесено до книги «Зірки першої величини» про аграріїв - Героїв України.

Відео: В кабінеті, на столі... (фонова музика)

Ведучий: В кабінеті, на столі у Дмитра Костянтиновича Моторного – завжди стояли зібрані у сніп колоски. Символ... Для одного - землі, для іншого - добробуту. Для Моторного - сенс. Сенс його долі, сенс його життя, в якому ніколи не було порожнечі.

Його по праву називали патріархом українського села, якому він віддав усе до останку — гострий розум, селянську мудрість, непідробну синівську любов. Є люди, які за своїм масштабом уособлюють епоху – таким був Дмитро Костянтинович Моторний...

...Перегорнемо сторінки життя Дмитра Костянтиновича Моторного, які він прожив красиво і натхненно!

ПОЧАТОК

Ведучий: Рідна ненька-Україна завжди була щедрою на добрих і талановитих людей, які своєю працею та відданістю творять її новітню історію.

Так було завгодно долі, щоби холодної осінньої днини 2 листопада 1927 на Кіровоградщині у звичайній родині трударів народився хлопчик із напрочуд теплим серцем.

Батьки Євдокія Григорівна та Костянтин Родіонович Моторні назвали сина Дмитром, що в перекладі з грецької означає **хлібороб**. Кажуть, що ім'я - це доля. Так і сталося. Йому судилася хоч і нелегка, проте світла доля, і з безлічі випробувань він завжди виходив переможцем, бо понад усе любив землю і людей.

Ведучий: Із рідного кіровоградського села у 1932 році родину вигнав лютий голод, тож Моторні перебралися на Херсонщину. Дуже рано він втратив батька і турбота про родину лягла на його плечі.

Справді, життєвий шлях Дмитра Моторного не був простим: у повоєнні роки доводилося йому і вагони розвантажувати, і на тракторі працювати. Працювати Дмитро почав рано, в свої 16 він проклав свою першу борозну.

А в 17 років, у 1944 році вже були його перші жнива, де він працював помічником на єдиному в господарстві комбайні. За це й отримав першу і саму дорогу державну нагороду - медаль «*За доблестный труд в Великой Отечественной войне*». Мабуть, вже тоді юний Дмитро й закохався в поле, якому значно пізніше присвятив свої поетичні строки.

Читець: Дід і прадід виростали в полі
Батько поле потом поливав
Я на ньому світла моя доле
Борозну піввіку прокладав.

А ще з дитинства Дмитро Костянтинович запам'ятав батьківські заповіді: не брехати, не красти, не задрити і не бути ледарем. Так впродовж життя і дотримувався батьківського заповіту .

Відео: Від першої особи (зі звуком)

НАВЧАННЯ

Ведучий: Завзятий юнак ніколи не цурався важкої роботи та все ж мріяв про освіту. Наполягала на освіті й мама, бо її син до війни добре вчився.

«Взяв я 1948-го копію атестата, необхідні документи, шматок хліба і подався до Херсону. Вийшов на пристань, побачив Херсонський суднобудівний технікум і вступив до нього за документами, без екзаменів..» – згадував Дмитро Костянтинович.

Ведучий: Важко було йому наздоганяти те, чого не вчив, особливо в точних науках, але наполегливий характер і велике бажання вчитися перемогли. Зрештою через чотири роки Д. Моторний закінчив технікум із відзнакою і пішов працювати на Херсонський суднобудівний завод помічником майстра, будував кораблі. Але не судилося Дмитру Моторному стати суднобудівельником. Кликала його хліборобська стежка.

В біографії Дмитра Моторного впродовж життя було багато крутих поворотів, але перший був у 1953 році. Тоді на заклик держави «Інженери на село!», Дмитро Моторний розвернув свою долю на 180 градусів і серед перших добровільно поїхав у найвіддаленішу від Херсона й відстаючу Ушкальську МТС.

Ведучий: Щоб рухатись далі, знову треба було вчитися. Тож упродовж двох років Дмитро Моторний отримував вищу освіту на спеціальному факультеті Мелітопольського інституту механізації сільського господарства - МІМСХ. Як і ви, сьогоднішні студенти, він ходив цими стежками, слухав лекції в аудиторіях, здавав іспити в рідній альма-матер. Навчався Дмитро відмінно, з великим бажанням та завзятістю. Одержав диплом з відзнакою.

СТАНОВЛЕННЯ

Ведучий: «До землі, як і до хліба, звикають з дитинства, з юних літ. І тоді вже до старості не розлучаються з нею. Щасливий той, хто має на землі власноруч прокладену борозну і пізнавав пахощі хліба з колоска» - наче про Моторного написав український поет Микола Сингаївський.

Ведучий: Наполегливий та старанний студент – таким був і в роботі. Перед здібним організатором виробництва відкривалися широкі перспективи. Після навчання та захисту диплому в МІМСХ Моторний погодився на першу ж пропозицію — працювати головним інженером у колгоспі ім. Кірова за 7 км від Херсона.

Ведучий: *«20 січня 1960 року я потрапив до села Чернобаївка, а через 3 роки, 7 лютого 1963 року вже став головою колгоспу. Починав практично з нуля: на рахунку у нас не було ні копійки грошей. Три роки ми вибивалися зі злиднів»* - розповідав Дмитро Костянтинович.

Його обрали головою колгоспу, що називається, раз і назавжди. І настільки це був чудовий, правильний вибір, що таких вправних командирів виробництва не було в усій Україні.

Ведучий: Упродовж десятиліть Дмитро Моторний був і справді живим людським мотором для всіх тих, хто горів у сільській роботі, хто прагнув у полях і на фермах мати найвищі врожаї зернових і технічних культур, добиватися неперевершених показників у тваринництві..

СХОДИНКИ ДО ЧОРНОБАЄВСЬКОЇ ЗОРІ

Ведучий: Таврійський степ... рівнесенький, як стіл, та безкінечний, як дорога чумака... Красивий і пахне він по-особливому – полином, чебрецем, волошками. Високо в небі співають жайворони, даруючи свою пісню землі, небу, людям, які працюють на цій святій землі, не покладаючи рук своїх.

Відео: Чернобаївка (зі звуком)

Ведучий: Чернобаївка – одне з найкрасивіших сіл Таврійського краю.

Усе життя Дмитра Моторного нерозривно пов'язане із Чернобаївкою. Саме там яскраво розкрився його талант як керівника – стратега, тактика, новатора, організатора сільськогосподарського виробництва. Під головуванням Дмитра Моторного господарство досягло неабияких успіхів: через високі виробничі показники, економічні здобутки і соціальний розвиток села воно перетворилося

на школу передового досвіду, яку називали не інакше як **Чорнобаївська академія**.

Відео: Моторний, поле... (без звуку) – фонова муз. -

Ведучий: Чорнобаївка.. Спекотний південь України. Господарство знаходилося в зоні ризикованого землеробства. Тільки зрошення може дати високі врожаї в степах України. Розумів це і Моторний.

Піднесення колгоспу розпочалося з будівництва ставків, щоб затримувати воду. Введення в дію найбільшої в Європі Інгулецької зрошувальної системи створили разючі зміни. Завдяки меліорації почали отримувати вдвічі, а то і втричі більші врожаї зерна, овочів, фруктів. Життєдайна вода зробила свою справу.

Ведучий: В ті роки таких стабільно високих урожаїв не збирав ніхто в окрузі. Зрошувані землі колгоспу почали приносити прибуток і це стало вирішальним фактором зростання його економіки. У тамтешніх господарників завжди була чи не найвища заробітна плата. А селище – перетворювалося у висококультурне поселення.

Впродовж кількох десятиріч колгосп був постійним учасником Виставки досягнень народного господарства СРСР. До речі, Чорнобаївку вважають найбільшим в Україні селом за кількістю населення. Зараз тут мешкає понад 10 тисяч осіб.

Ведучий: Дмитро Моторний був прихильником технічних новацій. У господарстві повсякчас грамотно адаптували всі сучасні новації в галузі рослинництва і тваринництва, колгосп став полігоном для вивчення і просування передового досвіду господарювання в сільському господарстві. Кожен рік роботи був сходинкою вгору. На всю область здобув славу колгосп-мільйонер.

Ведучий: Виробничі показники господарства вражали своєю масштабністю. Підвищилася врожайність сільгоспкультур, розвивалося тваринництво. Запрацювали допоміжні підприємства: консервний цех, цехи первинної переробки продукції, молочний цех, елеватор, холодильник-фруктосховище, млинокомбінат. З'явилася найкраща в області майстерня з ремонту техніки.

Ведучий: Зростали врожаї – змінювалося життя селян. На очах змінювалося обличчя села, уклад життя людей. Потім була організована своя будівельна бригада на 200 чоловік. І почалося будівництво села...

Відео: Становлення села, (зі звуком) – 30,8 с.

Ведучий: Коштом господарства "Зоря" у Чорнобаївці побудували : середню школу, музичну школу, дитячий садок, спортивний комплекс зі стадіоном, Палац культури, літній кінотеатр, пансіонат, швейну майстерню, готель, 174 житлових будинків, котеджів та 400 квартир у багатоповерхівках. Село було повністю газифіковано та забезпечено водопостачанням. В

Чорнобаївці також збудували Храм. Це творіння рук людських було справжньою гордістю Дмитра Костянтиновича.

Ведучий: З розвитком інфраструктури села припинився відтік молоді. Десятиліттями ніхто з сільчан не покидав рідну землю, не виїздив із Чорнобаївки. Тут наче всім було медом намазано. Бо про всіх і про все дбав особисто Дмитро Костянтинович – людина високої відповідальності.

Ведучий: Запорука успіху – це професійні кадри, тому гасло «Кадри вирішують все!» актуально у всі часи. Моторний зібрав і виростив собі команду вищого гатунку. Він вважав талановитих людей – найбільшим багатством. Швидкими темпами у Чорнобаївці збільшувалася кількість дипломованих спеціалістів. Вчитися та вдосконалюватися в своїй професії стало девізом. Знайомою дорогою особисто сам Моторний возив своїх майбутніх студентів і в наш навчальний заклад.

Ведучий: Моторний чітко знав здібності кожного зі своїх спеціалістів. Так створився колектив однодумців. Дмитро Костянтинович виховав цілу генерацію **моторних послідовників**. «Професори своєї справи» - так називали **моторнівських** спеціалістів. Дійсно, таких першокласних фахівців треба було пошукати. Але всі вони виростили у своєму господарстві. В колгоспі працювали 40 спеціалістів з вищою освітою, які вели господарство на науковій основі.

Ведучий: Головний агроном колгоспу П. І. Ломоносов, досліджуючи різні сорти озимої пшениці, здобув вчений ступінь кандидата сільськогосподарських наук. Дослідницькою роботою займався головний зоотехнік колгоспу І. Є. Григорович, якому присвоєно звання заслуженого зоотехніка Української РСР. Під керівництвом головного інженера П. Н. Васильєва колгоспні умільці виготовляли пристрої до машин.

Ведучий: Відомий в області ще з передвоєнних років бригадир-овочівник О. І. Данник розробив наукові норми внесення добрив, режим поливів, терміни висадження розсади та її проривки. Його метод дав змогу одержати високі врожаї городини навіть за несприятливих погодних умов. За плідну дослідницьку роботу Олександра Данника удостоєно звання Героя Соціалістичної Праці.

Ведучий: Віддана праця колективу на результат гідно відзначалася державними нагородами. Десятки колгоспників і фахівців господарства «Зоря» отримали ордени і медалі.

Дмитра Моторного і Чорнобаївську «Зоря» все життя супроводжувала щаслива зоря удачі. Але життя нічого не дає без праці, без любові до свого

діла. Любов до рідної землі завжди давала Дмитру Моторному наснаги. А в години відпочинку народжувалися вірші...

Читець: Є справи, друзі і робота,
є добра шана від людей.
Є серце, що завжди в роботі,
а ще ж є тисяча ідей!..
Щоб наші діти здоров'я мали,
були щасливі і пісні співали,
щоб у селах і в містах
любов, дружба і єднання панували
і щоб зозулі навесні сто літ щасливих накували!

Честь по праці. ЗІРКИ ГЕРОЯ.

Ведучий: Життєвий шлях Дмитра Костянтиновича Моторного позначений найвищими державними відзнаками – двома Золотими Зірками Героя Соціалістичної Праці та зіркою Героя України.

Перше звання Героя Соціалістичної Праці Моторному присвоїли вже через три роки керівництва колгоспом в 1966 році, за досягнуті успіхи в розвитку тваринництва.

Ведучий: *Друге звання* Героя Соціалістичної Праці Дмитро Моторний одержав через 20 років, у 1986 році «за видатні успіхи в розвитку сільськогосподарського виробництва, впровадження інтенсивних технологій і досягнень науково-технічного прогресу, дострокове виконання планів виробництва»

У 2002 році президент України Кучма Л.Д. вручив Моторному Д. Героя України за визначні особисті заслуги перед Українською державою у розвитку агропромислового комплексу, впровадження сучасних форм господарювання.

Звучить вірш Дмитра Моторного «Гімн героїв»

Читець:

Завжди Герої прокладають шлях
У космосі, на шахтах і у полі.
Заради щастя для людей
Та гідної людської долі.
Герої це легенда сьогодення,
Турбота про щасливе майбуття.
За рідну нашу неньку Україну

Не пошкодують власного життя
Відзнака, Зірка золота,
Вершина розуму і слави.
У тих, хто працею приніс
Найбільшу користь для держави.
Герої всі працюють від душі.
Там, де герой, завжди хороша справа.

Тому з любов'ю чути від людей, Героям України – слава!

Ведучий: Взагалі в арсеналі Дмитра Костянтиновича 57 державних нагород і відзнак, серед яких орден князя Ярослава Мудрого, премія В. Вернадського, звання лауреата рейтингу “Золота фортуна”, почесного члена Української Академії аграрних наук, Заслуженого працівника сільського господарства і багато інших.

«Усі ці нагороди — моє життя, моя совість, моє ставлення до людей, до нашої держави.» — казав тричі Герой.

Ведучий: За довге життя було чим пишатися Тричі Герою Дмитру Моторному : очолював Раду колгоспів СРСР, був обраний народним депутатом СРСР, Депутатом Верховної Ради УРСР. До Дмитра Моторного «на рандеву» часто приїздили і прилітали перші особи держави, міністри. З ним завжди радилися на сільські теми усі, хто потрапляв на найвищий державний Олімп. Бо пан Моторний у всі часи представляв фундамент держави.

Для оточуючих він залишався незмінним: людяним, порядним, мудрим, інтелігентним. А в Чорнобаївці його називали просто - Батьком. І в очі, і поза очі.

ЯКЩО ДУША НАРОДИЛАСЬ СПІВОВОЮ

І хліб, і пісня, і життя...

Відео: Моторний, пісня... (1хв.30,30с.)

Ведучий: Дмитро від народження мав чудовий слух і напрочуд мелодійний голос, він любив співати і цей його талант визнавали і дома, і в школі. Тож він бачив себе спочатку студентом консерваторії, а згодом знаним оперним співаком. Натомість 22 червня розпочалася Велика Вітчизняна війна, і з дитячою мрією хлопцю довелося розлучитися.

Ведучий: Не так сталося, як гадалося.. але любов до музики, співу збереглися на все життя. «Кожен стрес знімає по-різному. Я беру баян, сідаю і співаю», — говорив Дмитро Костянтинович.

І хліб, і пісня – символи життя – так вважав Моторний. В Чорнобаївці у Будинку культури і сьогодні працюють 16 музичних та драматичних колективів, найбільш популярний з яких «Калиновий світ».

Ведучий: На мальовничій Херсонщині вже 10 років поспіль побутує добра традиція – в літній сезон проводити яскравий і колоритний фестиваль хорového

виконавства «Чорнобаївський заспів», засновником якого є Дмитро Костянтинович.

РІДНА АЛЬМА-МАТЕР

Ведучий: Чим пишаються університети? Кількістю студентів, аспірантів, викладачів... Університети світу пишаються своїми випускниками, їхніми успіхами, долями, кар'єрними досягненнями!

Alumni (алюмни латинською) - випускники, колишні студенти. Це магічне слово позначає головний скарб університету! Alumni! Це вони прославляють та підтримують свій університет протягом життя. Це вони повертаються для того, щоб розділити свої успіхи та надихнутися на нові, а також надихнути на звершення викладачів і студентів, вони підтримують Alma Mater морально, інтелектуально, професійно.

Ведучий: Дмитро Костянтинович – найзнаменитіший випускник нашого навчального закладу. Наша гордість, наша слава. Людина, яку "титували" патріархом української ниви, і хліборобом від Бога, хліборобом з мудрим серцем, Стахановим пшеничних ланів. Найбільшої кількості епітетів не знав жоден аграрій України.

Ведучий: Для університету Дмитро Костянтинович був не пересічною людиною - член Наглядової ради університету, почесний професор, друг, порадник, безмежно щира, добра і проста людина.

Ні одна з важливих подій університету не обходилася без Дмитра Костянтиновича: посвята у студенти, ювілеї університету, зустрічі членів Наглядової ради..

Ведучий: Останній візит його припав на вересень 2017 року – 85- річчя ТДАТУ, де Дмитро Костянтинович був почесним гостем. Не зважаючи на поважний вік, він піднявся на сцену і дуже щиро, душевно привітав усіх з ювілеєм і прочитав свою власну поетичну сповідь.

Відео: Моторний читає свій вірш «Своим трудом познал я цену хлеба» (1хв.31,87с)

Ведучий: У гостьовій книзі Дмитро Костянтинович залишив запис, прості й щирі слова : *«Задоволений зустріччю з рідним навчальним закладом. Це зразок для виховання спеціалістів для процвітання нашої неньки України.*

Тих, хто колись мене навчав, любив, люблю і пам'ятаю».

Відео: Моторний в ТДАТУ

Відео: заставка –поле – (Зхв.)

Ведучий: На згадку про себе Дмитро Костянтинович Моторний залишив своєрідну хліборобську молитву - пісню «Покохайте поле», **яка прозвучить у виконанні чоловічої групи вокально-хорового колективу «Music Land».**

Ведучий: Дмитро Костянтинович Моторний прожив довге життя - 90 років і покинув цей світ 30 липня 2018 року. Коли йдуть з життя такі люди, їх справи та пам'ять про них повинні жити. Він залишиться в пам'яті людей великим хліборобом, справжнім патріотом рідної землі, яка прийняла його у своє віковічне лоно у час, коли був зібраний хліб, останній хліб у його нелегкій, але прекрасній долі...

Сценарій підготовлений фахівцями наукової бібліотеки:

Білоцька О.М., директор наукової бібліотеки

Почепня О.В., заступник директора

Бібліографія

1. Дмитро МОТОРНИЙ : «Коли б я був царем, то жив би краще за царя». – Режим доступу : <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobici/dmitro-motorniy-koli-b-ya-buv-carem-zhiv-bi-krashche-za-carya>
2. ДМИТРО МОТОРНИЙ: Усього було. На віку, як на довгій ниві. – режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/103451-dmitro-motorniy-usogo-bulo-na-vku-yak-na-dovgy-niv-80032.html>
3. ЮВІЛЕЙ ХЛІБОРОБА. ДМИТРУ МОТОРНОМУ — 90! . – Режим доступу : <http://www.agroprofi.com.ua/statti/1551-yuvilej-hliboroba-dmitru-motornomu-90>
4. Пісня життя Дмитра Моторного. - Режим доступу : <http://agroprofi.com.ua/statti/1645-pisnya-zhyttya-dmytra-motornoho>
5. Вершина Розуму і Слави.... – Режим доступу : https://www.kovaliv.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=182:2012-02-26-09-57-43&catid=53:2009-05-12-21-55-25&Itemid=78
6. Легенді Херсонщини - Дмитру Моторному 90 років. – Режим доступу : <http://tviyplus.com.ua/Novini/Legendi-Hersonschini-Dmitru-Motornomu-90-rokiv>
7. ЗІРКОВИЙ МІСЯЦЬ ЛИСТОПАД, – Режим доступу : <http://www.agroprofi.com.ua/home/631.html>
8. ВИДАТНІ ПОСТАТІ ХЕРСОНЩИНИ : МОТОРНИЙ ДМИТРО КОСТЯНТИНОВИЧ. – Режим доступу : <http://krai.lib.kherson.ua/m1-peopl-2.htm>
9. Дмитро Костянтинович Моторний. Двічі Герой Соціалістичної Праці. Герой України. – Режим доступу : <http://ukrainians.zbir.info/2016/02/dmitro-kostyantynovich-motorniy/>
- 10.«Я СУПЕРНЕСУЧАСНА ЛЮДИНА». – Режим доступу : <http://www.umoloda.kiev.ua/number/1938/169/68921/>
- 11.ГЕРОЙ УКРАЇНИ - МОТОРНИЙ ДМИТРО КОСТЯНТИНОВИЧ. – Режим доступу : <http://www.ukrgeroes.com.ua/MotornyDK.html>
- 12.Ми й нині живемо при комунізмі.... – режим доступу : <https://propozitsiya.com.ua/mi-y-nini-zhivemo-pri-komunizmi>
- 13.Люди співатимуть — нива родитиме. – Режим доступу : <http://www.silskivisti.kiev.ua/19494/print.php?n=35946>
- 14.Тільки та людина щаслива, котра живе й працює для інших – режим доступу : <http://www.golos.com.ua/article/295403>
- 15.Моторний Дмитро Костянтинович. - Режим доступу : <http://naas.gov.ua/content/academ/1860/>

16. Герой України - Моторний Дмитро Костянтинович. – Режим доступу :
<https://sites.google.com/site/agrarnijsouzukraieni/pres-sluzba/novini-1/novini-asu/uvilejgerouukraienitadvicigerousocialisticnoiepraci-motornomudmitrukostantinovicu-85-t/geroj-ukraieni---motornij-dmitro-kostantinovic>
17. Моторний Дмитро Костянтинович. – Режим доступу :
<https://uk.wikipedia.org/wiki>